

สรุปผลการศึกษาวิจัย

การพัฒนาประเทศนับถือได้ว่าเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลทุกยุคทุกสมัย ทั้งนี้ก็เพราะว่า การพัฒนาประเทศมีขอบเขตที่กว้างขวางในขั้นที่จะสร้างสรรคชีวิตที่ดีที่พึงปรารถนาให้แก่คนทุกคน ซึ่งผลของการพัฒนาประเทศในระยะ ๒๐ ปีที่ผ่านมาได้ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ - ๔ นั้นก็ประสบผลสำเร็จในแง่ของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นที่น่าพอใจ แต่มี ข้อที่ ทิศพิจารณาในแง่ของการกำหนดแนวทางและกลยุทธ์ในการพัฒนาประเทศที่มีลักษณะเป็น "เบื้องบนลงล่าง" ว่าไม่น่าจะถูกต้องนัก เพราะทุกสิ่งทุกอย่างถูกกำหนดโดยหน่วยราชการระดับสูง และมองข้ามความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศของประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้งในฐานะส่วนบุคคลและในฐานะองค์การปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น ทั้ง ๆ เป็นที่ยอมรับ ที่ว่า องค์การปกครองท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหรือสถานีพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับท้องถิ่นที่จะ มองข้ามความสำคัญไปไม่ได้

แม้ว่าประเทศไทยจะได้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาแล้วถึง ๔ ฉบับก็ตาม แต่ก็ไม่ปรากฏว่าเราได้มีแผนพัฒนาการเมืองขึ้นมาอีกเลยหลังจากที่เคยมีแผนพัฒนาการเมืองฉบับแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้ง ๆ ที่การพัฒนาทางการเมือง การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาทางสังคมนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างมาก และต้องดำเนินการ พัฒนาควบคู่กันไป ประกอบกับประเทศของเราต้องเผชิญกับปัญหาสำคัญ ๆ อันเกี่ยวกับความอยู่รอดของชาติ ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่หลายประการ รัฐบาลจึงต้องเข้าไปมีบทบาทในการแก้ไข ปัญหาและการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้นตามลำดับ การพัฒนาระบบการเมืองและการบริหารจะมีส่วนช่วย ในการเพิ่มความสามารถของรัฐที่จะจัดระเบียบ กำหนดเป้าหมายให้แก่สังคม ระดมทรัพยากรมาใช้ ในการตอบสนองความต้องการของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งนำสังคมไปสู่จุดหมายปลายทาง จึงอาจ กล่าวได้ว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการแก้ปัญหาใด ๆ ของประเทศนั้นจะขึ้นอยู่กับกรอบทิศทางที่ ของระบบการเมืองและการบริหารเป็นสำคัญ

สภาพข้อเท็จจริงที่สำคัญอันหนึ่งของการพัฒนาทางการเมืองไทยก็คือ ระบบการเมืองถูกครอบงำโดยระบบราชการไทยเฉพาะอย่างยิ่งคณะทหาร ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญทางการเมืองตลอดมา ทั้งนี้เพราะมีหลายปัจจัยที่เป็นเหตุให้ระบบราชการเข้ามาก้าวภายในระบบการเมืองไทย อย่างเช่น อิทธิพลจากประวัติศาสตร์การเมืองการปกครอง อิทธิพลของข้าราชการต่อการเมือง สถาบันทางการเมืองไทยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐสภาและพรรคการเมืองไทยไม่เข้มแข็งเพียงพอ รวมทั้งยังถูกบีบคั้นจากกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมืองและทัศนะคติของประชาชนที่ยอมรับอำนาจของข้าราชการจนทำให้การเมืองไทยมีลักษณะเป็น "การเมืองแบบข้าราชการ" และในที่สุดแล้วระบบราชการกลายเป็นตัวบงกชิ่งของการพัฒนาทางการเมืองของไทย

ในเมื่อการเมืองการปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานของการเมืองการปกครองประเทศ ดังนั้นการพัฒนาทางการเมืองการปกครองท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทางการเมืองของประเทศแล้ว แม้ระบบราชการและข้าราชการจะได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการปกครองท้องถิ่นมาโดยตลอดก็ตาม แต่การปกครองท้องถิ่นของไทยก็ยังประสบกับปัญหาและอุปสรรคมากมายหลายด้านด้วยกันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การพัฒนาทางการเมืองการปกครองท้องถิ่นยังทำไม่ได้ไปอย่างจริงจังนัก

ข้าราชการปกครองส่วนภูมิภาคได้เข้าไปมีบทบาทอำนาจหน้าที่ในองค์การปกครองท้องถิ่นอย่างมาก ทั้งในรูปลักษณะของการร่วมมือประสานงาน การควบคุม และการดำรงตำแหน่งในองค์การปกครองท้องถิ่น ดังนั้นการพัฒนาทางการเมืองไทยผ่านกระบวนการการเมืองการปกครองท้องถิ่นข้าราชการปกครองส่วนภูมิภาคได้มีบทบาทอย่างไรบ้างก็น้อยแค่นั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจหากการศึกษาวิจัย

ผู้เขียนเลือกภาคใต้ของประเทศไทยใช้เป็นกรณีศึกษาวิจัยก็เนื่องจากเห็นว่า ภาคใต้อาจมีปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของประเทศอยู่อย่างมาก ประชาชนส่วนใหญ่ มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง มีความคิดเห็นที่รุนแรง การแสดงออกมีลักษณะที่แข็งกร้าว รักความสะอาดสบาย และมีความสนใจในกิจการบ้านเมืองค่อนข้างมาก รวมทั้งความพร้อมในเรื่องรายได้ของท้องถิ่นเพื่อที่จะขยายความเจริญไปสู่การจัดตั้งเป็นองค์การปกครองท้องถิ่น ในโอกาสหน้านั้นมีทางเป็นไปได้มาก ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจจะมิใช่ผลกระทบของการแสดงบทบาทของ ข้าราชการปกครองส่วนภูมิภาคในการพัฒนาการเมืองการปกครองท้องถิ่นในแง่ที่อาจเป็น ค้างรั้ง ค้างว่าง หรือข้อจำกัดในตัวของมันเองไม่มากนัก โดยผู้เขียนได้ขอความกรุณา จากท่านผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด นายอำเภอ ผู้ตรวจการส่วนท้องถิ่น และปลัดอำเภอทุกจังหวัดและทุกอำเภอในภาคใต้ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือในการกรอกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์เพื่อเก็บข้อมูลต่าง ๆ จากการศึกษาสนามมาทำการศึกษาวิเคราะห์ แบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับคืนมาและใช้เป็น กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น ๓๑ ชุด ซึ่งผลจากการศึกษาวิเคราะห์อาจจะสรุป ได้ดังนี้

๑. ลักษณะการเมืองการปกครองของไทยเป็นแบบ"การเมืองแบบข้าราชการ" ซึ่งเน้นเรื่องความต่อเนื่อง ความราบรื่น และความมั่นคงของระบบเป็นสำคัญ แม้จะมีการ ยอมรับในหลักการกระจายอำนาจว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นพื้นฐานของการพัฒนาทางการเมือง การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย แต่ข้าราชการก็เกรงกันว่าถ้ายอมให้มีการกระจายอำนาจ อย่างจริงจังแล้วจะทำให้เกิดปัญหาข้อขัดแย้งมากกว่าความราบรื่นต่อเนื่อง จนในที่สุดแล้ว จะก่อให้เกิดสถานการณ์ที่ไม่มั่นคง ระบบราชการจึงให้ความสำคัญอย่างมากแก่การรวมอำนาจ ไว้ที่ศูนย์กลางกับการแย่งอำนาจ ยอมให้มีการกระจายอำนาจภายใต้ขอบเขตที่จำกัด และให้ข้าราชการปกครองส่วนภูมิภาคควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด จนทำให้เกิดปัญหาขึ้นมาว่า การปกครองท้องถิ่นกับความต้องการของรัฐบาลหรือระบบราชการต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทัศนคติของข้าราชการที่มีต่อการพัฒนาทางการเมืองจึงต้องถูกจำกัดอยู่ในกรอบขอบเขตของ ความต้องการของระบบราชการที่จำกัดดำเนินการปกครอง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือว่า

ความคล่องตัวและความสัมฤทธิ์ผลในกระบวนการปกครองท้องถิ่นจะมากน้อยตามความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาทางการเมือง ทางออกของระบบราชการก็คือให้มีการพัฒนาทางการเมืองในระดับหนึ่ง แต่ในขณะเดียวกันก็เน้นให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคที่ไม่สามารถทำให้การเมืองระบอบประชาธิปไตยพัฒนาไปได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการมองกันว่าประชาชนยังไม่พร้อมที่จะปกครองตนเอง ข้าราชการปกครองจึงต้องทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงและคอยชี้้นำการปกครองท้องถิ่นอยู่อย่างนี้เรื่อยไป ซึ่งทำให้ดูเหมือนว่าการเมืองการปกครองท้องถิ่นยังอยู่ในระยะเริ่มต้นของการพัฒนาทางการเมืองเท่านั้นเอง

๒. ภัยเหตุมืดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศมีได้กระจายไปอย่างทั่วถึงทั่วประเทศ ดังนั้นถ้าเขตใดเป็นย่านอุตสาหกรรมหรือพาณิชย์กรรมองคการปกครองท้องถิ่นก็จะสามารถเลี้ยงตัวเองได้และสร้างความเจริญให้แก่ชุมชนยิ่ง ๆ ขึ้นไป แต่ถ้าท้องถิ่นใดมีรายได้จากการให้บริการแก่ประชาชนคนต่าง ๆ ก็จะทำได้ยาก การปกครองท้องถิ่นจะเจริญเติบโตได้ไหมเพียงไรส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของรัฐบาล ซึ่งตามสถานการณ์ในปัจจุบันนี้รัฐบาลได้ยื่นมือเข้าไปปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่เพื่อเข้าไปสู่ชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนอย่างมาก มีการยกเลิกหน้าที่บางอย่างขององคการปกครองท้องถิ่นที่ขีดความสามารถไม่เพียงพอให้รัฐบาลรับไปดำเนินการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดความสับสนในบทบาทขององคการปกครองท้องถิ่น และมีแนวโน้มว่าองคการปกครองท้องถิ่นจะเป็นเครื่องมือหรือสถาบันเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับท้องถิ่นมากกว่าที่จะให้องคการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาทางการเมือง

๓. อันที่จริงข้าราชการปกครองส่วนภูมิภาคเป็นจำนวนมากได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น แต่ยังไม่ค่อยจะแน่ใจในนโยบายของรัฐบาลว่าต้องการอะไรเร่งด่วนหรือให้เน้นหนักในค่านใด ประกอบกับกรมการปกครองก็มีหน้าที่และภารกิจหลักถึง ๖ ประการด้วยกันคือ รักษาความสงบเรียบร้อยและเสถียรสร้างความมั่นคงภายใน ส่งเสริมการศึกษาท้องถิ่น วัฒนธรรม และพัฒนาความเจริญของสังคม ส่งเสริมอาชีพและความ เป็นอยู่ของประชาชน พัฒนาระบบบริหารราชการและการปกครองส่วนภูมิภาค พัฒนาและส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และพัฒนาอุตสาหกรรมและกระบวนการทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ภัยเหตุนีการที่จะทำงานทุ่มเทอุทิศให้กับงานค่านใดค่านหนึ่งเพียงอย่างเดียว ย่อมกระทำไม่ได้ ดังนั้นหน้าที่และภารกิจทางค่านการพัฒนาอุตสาหกรรมและกระบวนการทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและการพัฒนาและส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นข้าราชการปกครอง

ส่วนภูมิภาคจึงได้มีโอกาสแสดงบทบาทบ้างเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะที่จะ
จัดให้มีการเลือกตั้งระดับต่าง ๆ ขึ้นในท้องถิ่น ซึ่งในช่วงนี้จะมีการเร่งระดมกันทำงานทางบ้านนี้มา
บทบาทในการพัฒนาทางการ เมืองการปกครองท้องถิ่นจึงย่อมมีมากตามไปด้วย แต่การเลือกตั้งก็
นาน ๆ ถึงจะมีสักครั้งหนึ่งตามวาระที่กำหนด จากสิ่งที่กล่าวมานี้จึงชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดของ
ข้าราชการปกครองส่วนภูมิภาคว่าเป็นเพียงผู้ดำเนินการตามนโยบายหลักที่ถูกกำหนดไว้แล้วเท่านั้น

๔. เมื่อพิจารณาถึงสภาพการณ์ของประเทศไทยในขณะนี้จะทำให้มีปัญหาในทาง
ปฏิบัติว่าควรจะทำอะไร เป็นเรื่องเร่งด่วนระหว่างการเมืองมันที่จะให้มีการปกครองตามระบอบ
ประชาธิปไตยอย่างเต็มที่กับการสร้าง เสถียรภาพทางการเมืองและความมั่นคงของชาติ
ทั้งนี้ก็เพราะถ้าจะเน้นในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนแล้วจะต้องยอมเสีย
ประสิทธิภาพและเสถียรภาพทางการเมือง แต่ถ้าจะเน้นเรื่องเสถียรภาพทางการเมืองก็ต้อง
เสียในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง เกี่ยวกับเรื่องนี้ข้าราชการปกครองส่วนภูมิภาค
มีความเห็นว่าต้องให้ความสำคัญแก่ "ความมั่นคงของชาติ" เหนือสิ่งอื่นใด การปล่อยให้
ประชาชนมีประชาธิปไตยกันอย่างเต็มที่หรือมากเกินไปแล้วในที่สุดจะก่อให้เกิดความขัดแย้ง
ทางการเมืองมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเห็นว่าการเมืองเป็นสภาพที่เลวร้าย
อันบั่นทอนเสถียรภาพทางการเมือง ซึ่งข้าราชการปกครองเกรงว่าถ้าปล่อยให้
ปรากฏการณ์ทางสังคมเช่นนี้ขึ้นจะส่งผลกระทบต่อในมุมมองกลับมาถึงบทบาทของคนที่ในแง่ที่ว่า
อะไรประสิทธิภาพในการปกครองได้ แต่อย่างไรก็ตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นถือว่าการ
มีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งและมีความสำคัญต่อ
การพัฒนาทางการเมืองอย่างมาก การที่จะให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองจะต้องสร้าง
สถาบันทางการเมืองขึ้นมารับการขยายตัวของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ดังนั้นจึงไม่ควรที่จะปิดกั้นการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ตลอดจนต้องมีทัศนคติที่กว้างไกลว่า
ความขัดแย้งทางการเมืองเป็นเรื่องปกติวิสัยที่มีไว้จะเป็นตัวอันตรายต่อความมั่นคงของชาติเสมอ
บางครั้งความขัดแย้งทางการเมืองก็มีส่วนกระตุ้นให้ประชาชนมีความสนใจต่อกิจการบ้านเมือง
มากยิ่งขึ้นทางหนึ่งด้วย

๕. ในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นถือว่า การปกครองตนเองของท้องถิ่นเป็นรากฐานที่สำคัญของการปกครองประเทศและการพัฒนาทางการเมือง เนื่องจากประชาชนมีส่วนได้เสียโดยตรงต่อความเจริญของท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่นจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน ซึ่งข้าราชการปกครองส่วนภูมิภาคก็มีความเห็นเช่นนี้ และได้มีการส่งเสริมให้คนไทยได้เกิดการรวมกลุ่มกันมากยิ่งขึ้น แต่ข้าราชการปกครองก็มีความเห็นที่แตกต่างไปในแง่ที่ว่า การปกครองท้องถิ่นไม่ควรจะมีลักษณะเป็นการเมืองท้องถิ่น ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าข้าราชการปกครองคิดคำนึงถึงบทบัญญัติของกฎหมายและมีการตีความอย่างเคร่งครัดว่าการจัดตั้งสมาคม กลุ่มผลประโยชน์ใด ๆ ต้องไม่มีวัตถุประสงค์ทางการเมือง จึงทำให้ไม่มีการรวมกลุ่มกันอย่างแท้จริง ประชาชนขาดความสนใจและไม่กระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการรักษามลประโยชน์ได้เสียของส่วนรวม จนกลายเป็นสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการก่อตัวของพลังทางการเมืองในที่สุด ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นซึ่งโดยทั่วไปแล้วมักจะไม่สนใจในสิ่งที่เขาเห็นว่าห่างไกลจากตัวเขาหรือไม่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของเขา อยู่แล้วยังมีโอกาสที่จะถูกครอบงำทางความคิดจากผู้นำท้องถิ่นได้มากยิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมักจะเป็นเรื่องของ การ "เกณฑ์" หรือการ "ระดม" เสียมากกว่าเกิดจากความสำนึกทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเอง

๖. ข้าราชการปกครองคาดหวังกันว่าสถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่ค้ำชูการเผยแพร่อุดมการณ์ทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เพราะสถาบันการศึกษาสามารถสอดแทรกทฤษฎีและหลักการของประชาธิปไตยให้ประชาชนในท้องถิ่นชนบทสามารถเข้าถึงได้ในหลาย ๆ ระดับการศึกษา แต่กระบวนกรให้การเรียนรู้อบรมกล่อมเกล่าทางการเมือง เป็นเรื่องที่จะต้องอาศัยระยะเวลายาวนานจึงจะเห็นผล ทางด้านสถาบันสื่อสารมวลชนก็เห็นว่าส่วนใหญ่มีอยู่เฉพาะในเมืองใหญ่ทำให้ประชาชนในชนบทไม่มีโอกาสทราบข่าวสารทางการเมืองเท่าที่ควร ส่วนพรรคการเมืองก็มีบทบาทบ้างเป็นครั้งและไม่ค่อยจะทั่วถึง ดังนั้นระบบราชการจึงเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุด และมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมาก จึงควรจะมีบทบาทที่เป็นจริงทางค่านี้นี้เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงค่านิยม ความคิด ความเชื่อ ทศนคติของประชาชนในท้องถิ่นได้ที่ดีที่สุดเมื่อ

เปรียบเทียบกับบุคคลกลุ่มอื่น ๆ ในท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะประชาชนในท้องถิ่นมีความศรัทธา
 เชื่อมั่นในตัวของข้าราชการปกครอง ในขณะที่เดียวกันข้าราชการปกครองก็มีความรู้
 ความสันทัดทางการ เมืองอย่างมากในฐานะที่เป็นตัวกลางระหว่างรัฐบาลกับกิจกรรม
 ทางการเมืองของท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่น ประกอบกับข้าราชการปกครอง
 ต้องมีหน้าที่บำเพ็ญทุกขบารุงสุขให้แก่ประชาชนตั้งแต่เกิดจนตาย ยิ่งทำให้เกิดบทบาท
 ทั้งที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังแก่ข้าราชการปกครองส่วนภูมิภาคในอันที่จะต้องให้
 ความช่วยเหลือแก่ประชาชนและเป็นที่พักของประชาชนเพิ่มมากขึ้นเป็นทวีคูณ ซึ่งบทบาท
 เช่นว่านี้มีขอบเขตที่กว้างขวางมากทั้งในค่านิยมที่เป็นผู้นำของท้องถิ่นและในทาง
 การเมืองการปกครองท้องถิ่นอีกด้วย จนทำให้ข้าราชการปกครองไม่คิดว่าภาระหน้าที่
 แลະบทบาทเหล่านี้จะหมดสิ้นไปเมื่อใด และข้าราชการปกครองยังเป็นสิ่งที่ขาดเสียมิได้
 ในกระบวนการการพัฒนาทางการเมืองการปกครองท้องถิ่นไทย

๗. ข้าราชการปกครองมีความเห็นว่าเป็นปัจจัยทาง เศรษฐกิจ เป็นตัวกำหนด
 พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่นชนบทและการพัฒนาทางการเมืองการปกครอง
 ระบบประชาธิปไตย บทบาทของข้าราชการปกครองส่วนใหญ่จึงมักมุ่งไปในด้านการ
 ส่งเสริมสร้างความกินดีอยู่ดีหรือชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนเสียมากกว่าที่จะเน้นหนักในเรื่อง
 การให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนโดยตรง ข้าราชการปกครองมีความเห็นว่า
 การแก้ปัญหาความยากไร้อะไร และเรื่องปากท้องของประชาชนจะมีส่วนช่วยให้ประชาชนมี
 ความพร้อมที่จะก้าวไปสู่การเป็นประชาธิปไตยได้มากขึ้นในโอกาสต่อไป การพัฒนา
 ทางการเมืองจึงเป็นบทบาทในทางอ้อมที่จะเกิดผลขึ้นภายหลังจากที่ได้มีการสร้างพื้นฐาน
 ทางเศรษฐกิจให้แก่ประชาชนในชนบทแล้ว บทบาทของข้าราชการปกครองส่วนภูมิภาค
 ในการพัฒนาทางการเมืองที่เน้นเด่นชัดในปัจจุบันก็คือ การประชุมชี้แจงอบรมให้ความรู้
 แก่ประชาชน การขึ้นนำเสนอแนะเรื่องการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย
 และการทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชน ทั้งนี้อาจจะเห็นเพราะว่าข้าราชการปกครอง
 สามารถใช้ภาวะผู้นำของตนในฐานะที่เป็นผู้นำที่สำคัญคนหนึ่ง ในท้องถิ่นมาใช้ทางค่านิยมได้มาก
 ประกอบกับกฎหมายก็ได้กำหนดไว้ว่าการให้การศึกษอบรมแก่ประชาชนเป็นหน้าที่อันหนึ่งของ
 ข้าราชการ จึงทำให้ข้าราชการปกครองสามารถแสดงบทบาททางค่านิยมได้สะดวกยิ่งขึ้น
 พฤติกรรมที่เห็น เช่นว่านี้ทำให้ผู้เขียนคิดว่าการพัฒนาทางการเมืองการปกครองท้องถิ่นของ
 ไทยที่สัมฤทธิ์ผลนั้นยังไม่อาจจะคาดหวังได้ในอนาคตอันใกล้

๕. บทบาทที่สำคัญอีกอันหนึ่งของข้าราชการปกครองส่วนภูมิภาคที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นก็คือการควบคุมองค์การปกครองท้องถิ่น โดยมีมาตรการที่รัฐบาลกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการควบคุมการปกครองท้องถิ่นหลายประการด้วยกัน อย่างเช่น การควบคุมโดยการออกกฎหมาย การควบคุมโดยการตรวจสอบการปฏิบัติงาน การควบคุมโดยการยุบสภาท้องถิ่น การควบคุมโดยวิธีการให้เงินอุดหนุน และการควบคุมโดยระเบียบการคลังเหล่านี้ เป็นต้น ข้าราชการปกครองจึงมีความเห็นว่าการควบคุมองค์การปกครองท้องถิ่นให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นเป็นหน้าที่ที่จำต้องกระทำอย่างหนึ่ง การที่ส่วนกลางมีอำนาจในการให้ทุนให้โทษแก่ข้าราชการปกครองส่วนภูมิภาคได้จึงทำให้ข้าราชการปกครองส่วนภูมิภาคซึ่งดำรงตำแหน่งฝ่ายบริหารขององค์การปกครองท้องถิ่นมักจะคำนึงถึงการสนองนโยบายของส่วนกลางมากกว่าความต้องการของท้องถิ่น องค์การปกครองท้องถิ่นขาดความเป็นอิสระในการบริหารงาน เนื่องจากส่วนกลางมีอำนาจควบคุมมากเกินไป จนทำให้การดำเนินงานของท้องถิ่นไม่ค่อยจะมีประสิทธิภาพ อีกส่วนหนึ่งนั้นองค์การปกครองท้องถิ่นก็ยังไม่มีความสามารถที่สูงพอทำให้้องค์การปกครองท้องถิ่นไม่สามารถที่จะเป็นสถาบันทางการเมืองในระดับท้องถิ่นได้ และในส่วนตัวแล้วข้าราชการปกครองส่วนภูมิภาคก็ไม่สู้จะมั่นใจในตัวของการเมืองระดับท้องถิ่นมากนักโดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าข้าราชการปกครองเห็นว่าวาระระยะเวลาของการเป็นตัวแทนของประชาชนยิ่งยาวนานเท่าใดความเป็นตัวแทนก็จะยิ่งคลายความหมายลงมากเท่านั้น เนื่องจากความห่างเหินต่อประชาชนจะมีมากขึ้นหรือนักการเมืองท้องถิ่นอาจจะไปมีผลประโยชน์อื่นใดที่ห่างไกลจากความคาดหวังของประชาชนมากยิ่งขึ้นทุกที หากผู้ที่จะพิทักษ์รักษาดลประโยชน์ของประชาชนจริง ๆ ใค้ยากทางค่านประชาชนซึ่งมีการเรียกร้องต่อการจากรัฐบาลมากกว่าองค์การปกครองท้องถิ่น ภูมิภาคมีส่วนทำให้ความเป็นสถาบันขององค์การปกครองท้องถิ่นต้องค่อยคลาลงไปในขณะที่ข้าราชการปกครองกลับมีบทบาทมากขึ้น แม้ส่วนกลางจะได้อำนาจมาแต่การในการควบคุมองค์การปกครองท้องถิ่นอย่างเข้มงวดก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติข้าราชการปกครองก็มีบทบาทในลักษณะที่ยืดหยุ่นมากขึ้น ข้าราชการปกครองมีบทบาทในการเสริมสร้างความเป็นสถาบันให้แก่องค์การปกครองท้องถิ่นมากที่สุด ถึงกระนั้นก็ตามบทบาทในเชิงที่เป็นโทษต่อองค์การปกครองท้องถิ่นยังมีแนวโน้มที่สูงอยู่เมื่อเปรียบเทียบกับบทบาทที่เป็นคุณในแง่ของน้ำหนักและความเข้ม บทบาทในการสร้างเสถียรภาพให้แก่องค์การปกครองท้องถิ่นจึง

มีไม่มากนัก ทางออกที่อีกหนึ่งในความเห็นของข้าราชการปกครองก็คือการให้ประชาชน
ในท้องถิ่นได้มีบทบาทในการควบคุมการบริหารองค์การปกครองท้องถิ่นมากขึ้นเพื่อเข้ามา
แทนที่การควบคุมจากส่วนกลาง

๙. การกระจายอำนาจเพื่อการพัฒนาชนบทนั้นจะคงประสานความต้องการ
ของประชาชนในท้องถิ่นชนบทเข้ากับแผนนโยบายส่วนรวมของประเทศให้เหมาะสม
รัฐบาลจึงมีเจตนาที่จะให้แผนพัฒนาจังหวัดเป็นกลไกในการกระจายอำนาจและประสาน
กิจการของส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นเข้าด้วยกัน คณะกรรมการวางแผน
พัฒนาระดับจังหวัดประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด ประธานสภาจังหวัด นายกเทศมนตรี
ทุกเทศบาลในจังหวัด ประธานกรรมการสุขาภิบาลทุกแห่งในจังหวัด(นายอำเภอ)
หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควร แต่งตั้งไม่เกิน ๗ คน
ผู้แทนส่วนราชการหรือผู้ที่ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควร แต่งตั้ง
ไม่เกิน ๗ คน และเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนสำนักงานจังหวัดที่ผู้ว่าราชการจังหวัด
แต่งตั้ง แต่ในความเป็นจริงแล้วองค์การปกครองท้องถิ่นมีบทบาทในการวางแผนพัฒนา
ระดับจังหวัดไม่ค่อยมากนัก อย่างในกรณีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดก็มีบทบาทน้อย
เพราะมีการติดต่อโดยตรงระหว่างคณะกรรมการวางแผนพัฒนาจังหวัดหรือสำนักงานจังหวัด
กับอำเภอ และหัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอก็มักจะรับคำสั่งนั้นไปดำเนินการในลักษณะ
ของงานทางราชการส่วนภูมิภาคมากกว่าองค์การปกครองท้องถิ่น จึงไม่สามารถจะประสาน
กันนโยบายการพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เป็นองค์กรที่แท้จริงของประชาชน
และเป็นองค์การที่สามารถรองรับงานพัฒนาจังหวัดไปทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่เป็น
นโยบายที่ต่างคนต่างทำ ทำให้การพัฒนาไม่เป็นไปตามจุดหมายที่วางไว้ กระบวนการ
วางแผนพัฒนาจังหวัดจึงเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ราชการส่วนภูมิภาค
มิใช่เป็นการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนในท้องถิ่นชนบท

๑๐. ถ้าจะพิจารณากันถึงการพัฒนาทางการ เมืองการปกครองท้องถิ่น
ในลักษณะที่เป็นกระบวนการที่มีทิศทางตั้งแต่การ กระตุ้นให้ประชาชนมีความตื่นตัวทาง การ เมือง
กับรัฐบาลประชาธิปไตยให้เกิดมีขึ้นในท้องถิ่น การเข้ามีส่วนร่วมทางการ เมืองในกระบวนการ
การ เมืองการปกครองท้องถิ่น การสร้างสถาบันทางการ เมืองระดับท้องถิ่นเพื่อมารองรับ

การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ตลอดจนการกระจายอำนาจเพื่อ
 การปกครองตนเองของท้องถิ่นแล้วอาจจะกล่าวโดยสรุปได้ว่า ข้าราชการปกครอง
 ส่วนภูมิภาคมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักการประชาธิปไตยเป็นอย่างดี และเห็นว่า
 การปกครองท้องถิ่นที่ดีที่ถูกต้องและพึงปรารถยานั้นควรจะเป็นอย่างไร แต่ในทางปฏิบัตินั้น
 ข้าราชการปกครองจะต้องสนองนโยบายของรัฐบาลซึ่งมักจะไม่ตรงกับหลักการตามที่
 ข้าราชการปกครองส่วนภูมิภาคคาดหวังไว้ จนในที่สุดแล้วทำให้เกิดความรู้สึกว่า
 ข้าราชการปกครองแสดงบทบาทที่ขัดแย้งกันในตัวเอง การพัฒนาทางการเมืองการปกครอง
 ท้องถิ่นจึงกลายเป็นประเด็นรองลงไป การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน
 การปกครองท้องถิ่นก็มีค่อนข้างจำกัดเพียงแต่การเลือกตั้งในท้องถิ่นเท่านั้น ในความรู้สึก
 ของทางราชการแล้วต้องการให้องค์การปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันทางการเมืองการปกครอง
 ในระดับท้องถิ่นอันหนึ่งเท่านั้น การคงอยู่ขององค์การปกครองท้องถิ่นก็จะเป็นการเพียงพอ
 การส่งเสริมสนับสนุนการปกครองท้องถิ่นก็มักเป็นแค่ปรับปรุงฐานะให้ดีขึ้นเท่านั้น ไม่เคย
 มีการขยายอำนาจขององค์การปกครองท้องถิ่นออกไปอีกเลย การยกฐานะขององค์การ
 ปกครองท้องถิ่นจากสุขาภิบาลไปเป็นเทศบาลหรือการเลื่อนฐานะของเทศบาลก็มีน้อยมาก
 การคาดหมายทายาทกิจกรรมการพัฒนาทางการเมืองการปกครองท้องถิ่นของไทยจึงกระทำโดย

